

технологію, вирішити ту чи іншу проблему шляхом самостійних дій учнів із обов'язковим представленням своїх отриманих результатів та висновків; вмінням їх оформити (альбом, відео реферат, альманах, газету...і т.д.) Особливо важливий аспект для вчителя – оцінка результатів власної діяльності під час роботи учнів. Ми, педагогічні працівники, розуміємо перспективність та педагогічну діяльність системи проектного навчання, прагнемо до досконалості та сприяємо становленню дитини як творчої і соціально активної особистості. Про ефективність нашої роботи можна говорити багато, але ось що говорять самі учасники проектів:

70% відповіли, що їм це знадобиться у майбутньому;

45% – матимуть труднощі з необхідністю виступати;

51% – добре володіє інформацією і впевнено почуває себе під час виступу;

Але головне, що 89% учасників анкетування було цікаво працювати, хоч всі 100% вважають, що проекти потрібні.

У педагогічній думці світу широко відомий вислів Олександра Македонського про те, що батько навчив його жити, а Аристотель навчив жити достойно, виховав душу і підняв від землі до неба. Ось і ми піднімаємо наших учнів, вчимо їх жити і творити духовне, здорове середовище в гармонії з собою, з людьми, природою. Навчаємо жити на основі протиставлення добра-злу, правди-брехні, розуму-невіглавству, працьовитості-неробству, здоровому способу життя, світлу-темряву. Просто, вчимо бути людиною.

УДК 378.14

А.А. Яворський

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ОДИН З ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ.

Анотація. В статті автор, розкриває зміст поняття „педагогічна практика”, „професійна діяльність”, виділяє етапи формування практичних дій студентів, показує складові процеси самоорганізації, а також розкриває вплив педагогічних умов на професійну самоорганізацію студентів.

Аннотация. В статье автор, раскрывает содержание понятия „педагогическая практика” „профессиональная деятельность”, выделяет этапы формирования практических действий студентов, показывает составные процессы самоорганизации, а также раскрывает влияние педагогических условий на профессиональную самоорганизацию студентов.

Annotation. In the article author, exposes maintenance of concept „pedagogic practice” „profession activity”, selects the stages of forming of practical actions of students, shows component processes samoorganizatsii, and also exposes influence of pedagogical terms on professional samoorganizatsiyu of students.

Вдосконалення системи цілеспрямованого формування професійної самоорганізації у майбутніх учителів є найважливішим завданням вищої школи. Від того, наскільки педагогічна практика буде відповідати новим умовам життя в країні, вирішальним чином залежать перспективи розв'язання цієї проблеми.

Удосконалення рівня професіоналізму майбутніх педагогів, в тому числі й рівня професійної самоорганізації, знаходиться у безпосередній залежності від оптимізації всіх складових їх професійної підготовки, а також педагогічної практики. Проблема пошуку

шляхів удосконалення педагогічної практики як важливого ланцюга у підготовці студентів до професійної діяльності завжди приділялась величезна увага. У науковій літературі акцентувалась увага на сутності, змісті, принципах і формах організації педагогічної практики в умовах вищої школи.

Поряд із сутністю педагогічної практики в науковій літературі величезне значення надається визначенню змісту педагогічної практики у вищій школі.

Зміст поняття „педагогічна практика” відображається у функціях, які виконує педагогічна практика по відношенню до студентів – майбутніх учителів. Функції педагогічної практики сприяють формуванню особистості майбутнього учителя, основ індивідуального стилю майбутньої професійної діяльності і зумовлюються вимогами, висунутими суспільством до школи, педагога, завдань підготовки учителя [4].

Науковці О. Абдуліна, та Н. Загрязкіна, виходячи з основних функцій вчителя (освітня, виховна, пропагандистська), визначають такі функції педагогічної практики : освітню (закріплення та поглиблення теоретичних знань, формування педагогічних умінь та навичок, навичок самоосвіти); розвивальну (розвиток пізнавальної і творчої активності майбутніх учителів, їх педагогічного мислення, формування дослідницьких умінь та навичок); виховну (формування активної життєвої позиції, розвиток професійно-педагогічних якостей майбутнього учителя, інтересу та любові до педагогічної професії, любові до дітей); діагностичну (перевірка ступеня підготовки і визначення придатності студентів до педагогічної діяльності); корекційну функцію педагогічної практики, оскільки в процесі її розширюються і поглиблюються теоретичні знання, розвиваються і вдосконалюються особистісні якості студентів [1].

На нашу думку, професійна діяльність майбутнього учителя визначається предметним змістом, у який включаються мотивація, предмет, засоби, способи, продукт і результати такої діяльності. У той же час діяльність майбутнього учителя і щодо формування професійної самоорганізації у своїй структурній організації характеризується сукупністю дій (умінь), які визначають в кінцевому результаті ефективність проходження педагогічної практики.

Утім, на ефективність педагогічної практики впливають рівень її організації, спрямований на освоєння майбутнім учителем досвіду, а також умови формування професійної самоорганізації [5].

Продуктом діяльності майбутнього учителя щодо формування професійної самоорганізації виступає сформований індивідуальний досвід у всій сукупності аксіологічних, значеннєвих, предметних, оцінних складових, які забезпечують його особистісне удосконалення, формування знань, умінь і навичок в галузі педагогіки.

Мета практики – оволодіння студентами сучасними методами, формами організації на всіх ділянках їхньої майбутньої професії; формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності[2].

Ефективність педагогічної практики залежить від ступеня теоретичної розробки як загальних, так і специфічних форм, методів, прийомів практичного навчання студентів. Утім на практиці переважають загальні аспекти практичної підготовки майбутніх спеціалістів, чого не можна сказати про специфічні аспекти такої підготовки, які визначаються конкретною спеціальністю.

В побудові педагогічної практики можна виділити п'ять етапів формування практичних дій студентів:

1-й етап – пропедевтичний. Його ціль – психологічна адаптація студентів до діяльності учителя, усвідомлення ціннісно-орієнтаційного компонента професійної діяльності, сутності професійної самоорганізації учителя, як найважливішої складової його педагогічного професіоналізму.

2-й етап – операціональний. Його ціль – відпрацювання конкретних умінь самоорганізації, освоєння способів вирішення проблем і виховання учнів, залучення їх до активної роботи.

3-й етап – технологічний. Його ціль – отработка різних технологій освіти і виховання, оволодіння методикою науково-дослідних робіт.

4-й етап – безпосередньої практичної діяльності. Його ціль – відпрацювання в педагогічних ситуаціях продуктивних дій з опорою на пізнавальну самостійність та творчість студентів.

5-й етап – втілення творчих проєктів. Його ціль – співпраця і співтворчість з учнями у вирішенні задач освіти та прогнозування нових видів діяльності[1].

Аналіз наукової літератури засвідчив, що професійно-педагогічна спрямованість процесу формування професійної самоорганізації студентів являє собою складну і багатопланову сукупність різних компонентів: змістовного, мотиваційно-ціннісного, діяльнісно-оціннісного, рефлексивного, вольового.

Становлення кожного структурного компонента потребує відповідних педагогічних умов, які можуть стати визначально-продуктивними для створення особистості студента, свідомість якого здатна оцінювати проблеми середовища як свої власні, а свої власні – як частку глобальних проблем та бути носієм ефективних педагогічних технологій формування професійної самоорганізації у студентів.

Для того, щоб професійна самоорганізація набула для студента особистісний зміст, необхідно створити особливу педагогічну ситуацію, яка б відтворювала особистісні функції. Такою особистісно зорієнтованою ситуацією є особлива, якісно нова педагогічна ситуація, яка може бути створена взаємодією навчальної і практичної діяльності під час проходження педагогічної практики.

Процес формування професійної самоорганізації розглядається сьогодні як творчий процес, безпосередньо пов'язаний з формуванням особистості [5].

Організація педагогічної практики відповідно до особистості майбутнього учителя ґрунтується на уявленні про особистісний розвиток індивіда, суть якого, відповідно до обраної нами моделі, складається в створенні педагогічних умов для становлення власне особистісних функцій індивіда, культури морального вибору щодо середовища, рефлексивних механізмів поведінки, змісту визначення, реалізації свого „Я” під час проходження педагогічної практики, здатності до автономії і волі, до прийняття відповідальних рішень та ін.[2].

Очевидно, що сучасна спрямованість розвитку практичної підготовки майбутнього учителя передбачає інновацій щодо формування самоорганізації, утвердження суб'єктної позиції в навчальному процесі, активного перетворення педагогічних умов у відповідності з індивідуальними освітніми потребами.

Формування професійної самоорганізації буде проходити успішно, якщо студенти будуть залучені в продуктивну діяльність, яка забезпечує збагачення їх індивідуальності. Враховуючи це положення, ми наголошуємо, що важливою умовою, яка буде позитивно впливати на рівень професійної самоорганізації, є організація проєктної діяльності.

Самоорганізація педагогічної діяльності студентів поєднує в собі різні процеси:

Самозвітування

Самоуправління

Самопізнання
Самоповага
Самовиховання
Самоконтроль
Самонаказ
Самоспостереження
Самореалізація
Самоаналіз

Структурні компоненти самоорганізації особистості та форми прояву їх в процесі практичної діяльності позитивно впливають на формування професійної самоорганізації майбутніх учителів. Перебудова свідомості починається з розширення та збагачення знань, самопізнання їх ролі в діяльності людини, самоаналізу і самоспостереження за результатами діяльності самоорганізації.

Самопізнання стимулює свідому роботу студентів над самим собою по удосконаленню самоорганізації і методики діяльності з учнями, виховання їх самоорганізації. Формами самовиховання можуть бути самолюбов і самоповага, які виступають емоційними стимуляторами самовиховання в процесі навчально-виробничої практики. В її ході важливо створити умови для дій-самоконтроля.

Самоконтроль здійснюється через прояв вольових його компонентів: самозвітування та самоприказування.

Для формування високого рівня професійної самоорганізації студентам потрібна педагогічна технологія, яка б могла одночасно розвивати свідомість і управляти процесом навчально-виробничої практики. Очевидно, що управління при цьому виступає як системоутворюючий фактор процесу педагогічної практики.

Процес формування професійної самоорганізації буде проходити успішно, якщо в ході педагогічної практики буде забезпечуватися сукупність педагогічних умов, а саме:

1. цілям педагогічної практики надати особистісний смисл і забезпечити позитивну мотивацію студентів в оволодінні самоорганізацією;

2. практичну підготовку структурувати на принципах (єдності пізнання і переживання дії; емоційно-вольового вибору; взаємозв'язку глобального, регіонального і локального; прогностичності, цілеспрямованості спілкування з середовищем) і за моделлю змісту професійної самоорганізації;

3. на основі особистісно-зорієнтованого та діяльнісного підходів до організації проектної діяльності активізувати позицію (діяльність) студентів, різноманітні форми і методи їх самоорганізації;

Процес формування самоорганізації у ході педагогічної практики буде проходити успішно, якщо співтовариство та співтворчість в системі відносин учителя та учнів не буде обмежуватися сферою пізнання, засвоєння та передачі інформації.

У ході педагогічної практики необхідно уміти організовувати сумісну діяльність в досягненні мети на раціональному, емоціональному і діяльнісному рівнях.

Здібність до педагогічної взаємодії, співтовариства і співтворчості потрібно формувати до періоду проходження педагогічної практики.

Молодий учитель повинен засвоїти і удосконалювати технологію спілкування з учнями на основі гуманістичних принципів. Основа такого спілкування – діалогічність, емпатичне розуміння іншої людини, довіра до можливостей та здібностей учнів, відношення до кожного як до суверенної особистості, зразковість для учня моральних інтересів, цінностей учителя[3].

Формування професійної самоорганізації в більшості залежить від реалізації діалогічного підходу у процесі підготовки майбутніх учителів. Діалог – спосіб пробудження у самому собі духовного „Я”. В ході діалогічної взаємодії студента-практиканта та учнів формується самоорганізація: уміння знаходити та вирішувати проблеми, організовувати та реалізовувати діяльність.

Діалогічний підхід до організації і проведення педагогічної практики створює умови для реалізації полісуб’єктної позиції майбутнього учителя : учитель є суб’єктом власного розвитку, виховуючого впливу на учнів. Перераховані позиції пов’язані між собою, взаємозалежні, і випадіння однієї з них в підготовці майбутніх спеціалістів негативно впливає на формування їх професійної самоорганізації.

Формування професійної самоорганізації студентів-практикантів буде успішним, якщо в ході педагогічної практики вони будуть не стільки удосконалювати систему наукових фактів , скільки розглядати їх як фактор розвитку власної особистості та поглядів своїх вихованців. Важливо у ході постановки завдань розглядати самоорганізацію як інструмент діяльності та її результат.

В загальному вигляді можна уявити педагогічну модель процесу формування професійної самоорганізації особистості майбутнього учителя засобами педагогічної практики як максимально повний розвиток усіх рівнів змістовної регуляції діяльності студентів.

Такий підхід свідомо підводить студентів до того, щоб вони розглядали проблеми в широкому аспекті: з точки зору педагогіки, економіки, політики. Ця модель представляє можливість для творчого аналізу варіантів індивідуальної поведінки в різних ситуаціях, що виникають у професійній та життєвій діяльності майбутнього учителя

Важливою умовою, що забезпечує позитивний вплив педагогічної практики на самоорганізацію студентів-практикантів, є реалізація особистісно-зорієнтованого та діяльнісного підходів до її організації. При реалізації особистісно-зорієнтованого та діяльнісного підходів до організації практики величезне значення, на нашу думку, має сумісний аналіз студентами-практикантами і учнями проблем, конструювання понять, співставлення та оцінка різних точок зору та уявлень, що вносить в навчальний процес особистісний смисл. [5]

Література

1. Абдуллина О.А., Загрязкіна Н.Н. Педагогическая практика студентов: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1989.-175 с.
2. Біда О.А., Л.М. Роєнко, О.А. Комар „Педагогічна практика” Посібник для студентів. Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини, Науковий світ, 2004 р. 68 с.
3. Прокопенко Л.І. „Навчально-виховна практика студентів університету” Методичні рекомендації, Черкаси „Сіяч” 2001р. 98 с.
4. Прокопенко Л.І. „Тлумачний словник-довідник моральних та духовних понять і термінів” Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Черкаси 2006. с.243
5. Яворський А.А. „Особливості самореалізації і самоорганізації випускника університету в сучасних умовах розвитку вищої школи” С.161-164. Вісник черкаського університету серія педагогічні науки, випуск №98 Черкаси 2007 р.